

Pachmann Péter

Misu háborúja

Pachmann Péter

Misu háborúja

ATHENAEUM

Copyright © Pachmann Péter, 2017

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

1086 Budapest, Dankó u. 4-8.

Telefon: 1-235-5020

www.athenaeum.hu

www.facebook.com/athenaeumkiado

athenaeum@lira.hu

ISBN 978-963-293-698-7

8. (hét évvel később a Drina folyóhoz vezető úton)

Négyórányira voltunk a Drinától. A busz tele volt. Asszonyokkal, kislányokkal, kék sisakos katonákkal. Békeidőben többször is jártam erre. A folyóparton sétáltam anyámmal, virágot szedtünk az ártérben. Lábunkat lógattuk a jéghideg vízbe. Madarakat lógattunk a parti sziklákon állva. Arcunkat mostuk és napfénnel szárítottuk a nyári alkonyatban.

Most, ahogy kinéztünk a buszból, az úton mindenhol tankok álltak... tankok, zubonyosokkal. Az utolsó pillanatban szállhattunk fel mi is. Csak anyám miatt kaptam meg az engedélyt. Itt született, itt keresztelkedett a Drina jobb partján, innen vitte apám északra, földeken, réteken, határokon túlra.

Misu nem volt jól, az egyik katona helyére ült le. A sisakjával játszott útközben. A kék festék itt-ott megkopott rajta, Misu körme alá is került belőle. A zötykölődés lassan álomba ringatta. Lehunyta aprócska szemét és mintha mosolygott volna, úgy aludt el. Talán ennél jobb nem is történhetett vele, mert körülbelül két kilométerrel arrébb zubonyo-

sok állták el az utat, hidegen fénylő pisztolycsövekkel céloztak ránk. A mi katonáink közül kettő előrement a buszban, Misu kezéből vette ki egyikük a sisakját, aztán az ajtónál vitatkozni kezdtek. A mieink befelé, ránk mutogattak, a zubbonyosok pedig a géppisztolyuk végével rájuk, hogy szálljanak le. A mieink mintha azt jelezték volna, hogy ránk vigyáznak, mindenkinek megvan a szükséges papírja. A lentiek pedig mintha azt mondták volna, hogy csak akkor mehetünk tovább, ha egyesével mindenkit ellenőriztek.

Végül rajtunk kívül minden asszonynak és kislánynak le kellett szállnia. Akkor vettem észre, hogy Misun kívül nem volt egyetlen kisfiú sem a buszon. Férfi sem, csak a katonák, kék sapkában, heten a buszon, ketten a busz mellett. Ők vitatkoztak a zubbonyosokkal. A nőket a busz melletti árokhoz térdepeltették, arccal a völgy felé, a kislányokat pedig a busz túloldalára zavarták. A kéksapkások közben hevesen tiltakoztak, egyebet nemigen tehettek, mert csak a buszon maradt társaiknál volt fegyver, közülük is csak kettőnél. Misu felébredt, azon az oldalon ült, ahová a kislányokat terelték. A lányok leültek a magas fűbe, és virágot szedtek. Fűből láncot fontak, és virágszirmokkal díszítették. Még a kiabálás sem zavarta őket. Mondtam Misunak, hogy ne mocsanjon, maradjon ott, ahol van. Reszkettem, fogalmam sem volt, mi történik a következő pillanatban. Ezalatt a másik oldalon a nők az ároknál térdeltek, kezüket há-

tul összekulcsolták. Otthon figyelmeztettek, hogy a pokolba indulok Misuval. De szembesülni a pokollal sokkal rosszabb volt. A kéksapkások papírokat mutogattak, a zubbonyosok pedig némelyiket széttépték közülük. Az egyik papírt aztán hosszasan vizsgálták, majd az alacsonyabbik kéksapkással felküldték a buszra. Egészen a busz végéig hozta az iratot, aztán a kezembe nyomta. A keresztlevelem volt. Kétnyelvű. Talán a zubbonyos, aki visszaadta, szintén ott született, ahol én – közel a Drina torolatához –, ezért tudta elolvasni. A többi nő ekkor még mindig a fűben térdelt.

Ezalatt az egyik kislány visszaszaladt a busz másik oldalához, és elkezdte rángatni a zubbonyos nadrágját. Nem is a nadrágját, a kulacsát. Órák óta nem ittunk, mindenki szomjas volt. Misun is láttam, hogy már nem csak a hőségtől, a szomjúságtól is kábult. Rádadásul a gyógyszerét is csak vízzel tudja bevenni. Képtelen összerágni a keserű tablettát, és a nyálával lenyelni. Hiába mutattam meg neki, hogyan kell. Pedig ideje lett volna már bevenni.

A zubbonyos ellökte a kislányt. Szinte belökte a busz alá. Aztán fölényesen kinyitotta a kulacsot, és belekortyolt. Nem nyelte le. A lány elé köpte a földre. A poros földút száraz homokja egyetlen pillanat alatt nyelte el a vizet. A kislány a busz alatt mászott vissza a többiekhez. Valószínűleg elmesélte, nekik, mit látott a busz túloldalán, mert mindegyikük sírni, visítani kezdett. Csapatostul indultak meg, hogy hátulról megkerülve a buszt,

megkeressék az ároknál térdeplő anyjukat. A nők, ahogy ezt meghallották, felugrottak. A kéksapkások a zubbonyosok elé álltak, nehogy lőjenek. Ezt már Misu is figyelte az ablakból. Próbáltam eltakarni a szemét, de eltolta a kezem. Váratlanul lövés dördült, és az egyik kéksapkás összerogyott. A társa hozzálépett, és megemelte a fejét. Magánál volt, hangosan nyöszörgött, a combján érte a golyó. A nők viszont pár másodperc múlva újra az ároknál térdepeltek.

A sofőr hátraszaladt hozzám. Hangosan, kétségbeesetten kiabált, és mutogatott, hogy menjek. Egy lezárt papírborítékból karszalagfélét vett elő. Vászonból készítették. Több is volt benne, egyet a kezembe nyomott, majd a busz elejéhez lökdösött. Már éppen a csuklómon húztam át a szalagot, amikor megfogta a vállam és lerántotta. Adott egy újat, a másikat pedig a farzsebébe gyömöszölte. Akkor láttam, hogy kétféle vászonszalag van a borítékban. Fehér alapon piros mintával. Az egyikken vörös kereszt, a másikon vörös félhold. Valószínűleg mindenki rosszul járt volna, ha karomon a félholdas szalaggal lépek ki a buszból. Leginkább a földön heverő kéksapkás. A másik, aki a fejét támasztotta, idegesen intett, hogy menjek. Kis táskát dobtak mellém, ahogy leguggoltam hozzá. Mindenki a saját nyelvén kiabált, a zubbonyosok, a kéksapkások és az asszonyok is. Senki nem értett semmit, így egymást sem értették. A zubbonyosoknál maradt az irányítás, hiszen csak náluk volt

fegyver. Hadonásztak, a térdeplő nőekkel kiabáltak, és a körülöttem álló kéksapkásokkal veszekedtek. Ők közben nyöszörgő társukat nézték. A sebe nem volt mély, és nem is vérzett igazán. Csipesszel húztam ki a töltényt, közben kértem, fogják meg ketten a vállát, a másik kettő pedig a lábát, mert biztosan nagyon fáj neki. Fertőtlenítővel próbáltam rendbe tenni a sebet. Még csak szorítókötést sem kellett feltennem, mert nem vérzett annyira, amennyire egy ilyen sérülésnél az ember számítana rá. Minket a kórházban, az ápolói képzésen ennél súlyosabb helyzetekre is felkészítettek. Igaz, ott egy golyó ütötte seb lényegesen egyszerűbb kihívásnak számított. Mi komolyabb, altatásban végezhető műtéteknél is tudtunk segíteni. Emlékszem, még amputálásról vagy a koponyán belüli beavatkozásokról is esett szó.

Valójában Misu miatt jelentkeztem ápolónőnek, mert egy évvel korábban már hetente többször lett rosszul. Azt gondoltam, ez az egyetlen út, hogy a mindennapi problémáit gyorsan és szakszerűen tudjam kezelni. Váratlanul tört rá: mindig hányt, szédült, elfehéredett az arca, és verejtékezett a homloka. Végül aztán ez az *egyetlen út* jóval hosszabbra és fájdalmasabbra sikerült, mint azt annak idején hittem. Hiszen itt voltunk, lent a völgyben, több száz kilométerre a házunktól, az otthontól, a kerti lugastól. Minden emlék megszépült, ahogy egyre távolodott a buszunk, ahogy egyre közelebb kerültünk a völgy legmélyéhez.

Négyen tették vissza társukat a buszba. Az egészséges lábával ő is segített. Ugrált, próbált lábujjhegyen lépkedni, ahogy cipelték a busz felé. Káromkodhatott közben, a zubbonyosokat szidhatta. Legalábbis ahogy beszélt és nézett feléjük, ezt gondoltam. Folyt róla a víz, nagyokat szisszent, ahogy a busz felé tartott. Misura pillantottam, aki mozdulatlanul, rezzenéstelen arccal figyelte a térdeplő asszonyokat. Nem foglalkozott a kéksapkásokkal.

Az egyik zubbonyos hozzám lépett. Tisztféle lehetett, váll-lapja volt ezüstből, csillagok díszeltek rajta. Az ápolói papíromat lebegtette, és mondott valamit. Nem volt barátságos, azt hiszem, jól tettem, hogy néhány perccel korábban karszalagot cseréltem a buszban. Félrehívott, és a közeli fa felé mutatott. Egy férfi feküdt ott, szintén zubbonyban. Úgy tűnt, mintha aludt volna. Közelebb léptünk, akkor láttam, hogy véres a karja. Próbáltam mutatni a zubbonyosnak, hogy a térdeplő asszonyok között van egy orvos is, de ez őt nem érdekelte. Próbáltam magyarázni, hogy én csak ápoló vagyok, mire dühös lett. A fa alatt fekvő társához lökött, és a táskát, a kötszerekkel és a fertőtlenítővel együtt, a lábamhoz dobta.

A busz közben elindult, legalábbis azt hittem, mert a sofőr az út árnyékosabb oldalára kormányozta. Felugrottam, azt hittem, elviszi Misut, erre a zubbonyos a hajamnál fogva rántott vissza a földre. Nagyon fáj, ahogy megtépett, alig tudtam

visszatartani a könnyeimet. Közben megláttam Misut, aki a kislányokkal üldögélt az árokparton.

– Szomjas vagyok, anya.

– Bekötözöm a sebet, és hozok neked vizet.

– Szeretnék visszaülni a buszba.

Ollóval vágtam le a férfi karjáról a zubbonyt. Valószínűleg egy súlyosabb ütéstől nyílt szét a bőre. Leszámítva a zubbonyából a sebbe ragadt szövetdarabokat, nem volt benne idegen anyag. Esetleg néhány homokszemcse. Áttöröltem, többször felszisszent. Mutattam a mellettünk álló tisztféle zubbonyosnak, hogy szerencsés lenne összefogni a sebet, esetleg összevarrni néhány öltéssel, mielőtt bekötözöm. Próbáltam magyarázni neki, hogy én ehhez nem értek, nem tudok sebet varrni. A térdeplő asszonyok között viszont van, aki tud. Azt hiszem, megértette. Puskacsövével a karszalagomra mutatott. Rá a pirosló keresztre. Aztán a rövid pengével a cső végén egy félholdat kanyarintott a homokba, és ráköpött.

Nem maradt más választásom. Átkötöttem a fertőtlenített sebet, és az ujjaimmal elmutogattam a sérült zubbonyosnak, hogy naponta legalább kétszer kell cserélnie majd a kötést. Úgy láttam az arcán, hogy megértette. Felegyenesedtem, a busz felé mutattam, kérdeztem a tisztfelét, felszállhatok-e. Az kérdezte, meggyógyul-e a társa – legalábbis én így értettem. Jeleztem neki, hogy igen, de a sebet át kell kötni többször is. Elővettem a fertőtlenítőfolyadékot, és a kezébe adtam. Erre intett, hogy

nyugodtan menjek, majd felém nyújtotta a kulacsát. Letöröltem a nyakát, és ittam néhány kortyot. Fogalmam sincs, mennyi ideje lehetett benne a víz, de hidegnek és frissnek éreztem.

Otthon a férjem reggelente hideg vízzel törölgette a homlokom a nyári kánikulában. A hideg víz most a nyugalmat, a biztonságot jelentette számomra. Elindultam a kulacssal a buszhoz, de a zubbonyos megrántotta a karom. Durván szorított, és kiabálni kezdett. Mintha azt jelezte volna, hogy a víz csak nekem jár, más nem kaphat belőle.

A nők felé pillantottam, már csak néhányan térdeltek az árokparton. A többiek egyesével indultak vissza a buszhoz. Hirtelen egy zubbonyos ököllel tarkón ütötte a legelsőt. A kéksapkások a buszból kikiabáltak, mintha tiltakoztak volna, egyebet nem is tehettek, hiszen a buszon is voltak zubbonyosok. A nő összecsuklott. Remegni kezdtem, megláttam Misut, aki már fent ült. Szó nélkül figyelte, mi történik odakint. Visszakértem a tisztféle kulacsát, és nagyot húztam belőle. Nem nyeltem le a vizet. A számban tartottam, megfájdult a fogam tőle, annyira hideg volt. Élesen szúrt az ínyemnél. Visszadobtam a kulacsot, és elindultam a buszhoz. A tisztféle intett, így az ajtót azonnal kinyitották. Szedtem a lábam, alig bírtam szusszal, hiszen csak az orromon keresztül vehettem levegőt. Hátrafutottam Misuhoz, és szájon csókoltam. Misu érezte, hogy hideg és vizes a szám. Becsukta a szemét, és megadta magát. Ahogy régen, ha elfáradt a kerti

lugasban, amikor nyulakat kergettünk vagy ürgéket kerestünk. Hátradólt, a karomba vettem, és cseppről cseppre csorgattam a szájába a vizet. Úgy számoltam, lehetett négy vagy öt korty, annyit nyelt le. A táskámból előkapartam a gyógyszerét. Bele nyomtam a szájába, és kértem, mutogattam neki, hogy az utolsó korttyal nyelje le a keserű pirulát is. Hálásan nézett vissza, szinte beszélt a szeme, ahogy szétáradt benne a víz. Ahogy a tekintetét lestem, könnyes lett a szemem. Misu észrevette és a piszkos kis kezével letörölte a könnyeim. Elmaszathatta, mert ahogy a kézfejemmel én is megtöröltem a szemem, feketés, poros csík maradt a bőrömon.

– Miért bántják a kislány anyukáját?

– Ne nézz oda, Misu!

– Vérzik a nyaka.

Oldalra pillantottam. Két nő feküdt a zubbonyosok mellett, ketten viszont már a buszban voltak. Megkérdeztem a buszban őrködőket, lemehetnek-e megnézni, milyen állapotban vannak a földön heverő asszonyok. Két kislány a buszban sírt. Rájuk mutattam, és jeleztem, hogy a szüleikről van szó, mire az egyik a lányok felé köpött. Sokkal barátságosabbak voltak, mint a tiszthelyettes. Ő éppen azzal a zubbonyossal beszélgetett, akinek bekötöttem a sebét. Nyílt az ajtó, újabb nő szállt fel. Kislánya zokogva futott oda hozzá a széksorok között. Még öt nő állt az árokparton. Egy zubbonyos borítékot tartott a kezében. Vagy inkább egy kis csomag volt, amelyikből a sofőr kivette, majd a ke-

zembe adta a vászon karszalagot, rajta a kereszttel. A zubbonyos a fehér szalagok egy részét zsebre tette, volt azonban néhány, amelyet a tenyerével gyűrt össze. Később félredobta a borítékot, és az egyik karszalagba beletörölte az orrát. Aztán a földre dobta, és mutatott a soron következő nőre, hogy tapossa meg. A nő reszketett, megtaposta, így aztán felszállhatott a buszra. A következő karszalagot a zubbonyos a saját fenekéhez nyomkodta. Hosszasan dörzsölte a nadrágjához. Aztán odanyomta a nő arcához, és mutatta, hogy köpje le. A nő elborzadt és meghátrált. A zubbonyos pedig a puskatussal gyomron vágta. A nő szintén összecsuclott. Már hárman voltak a földön, négyen pedig kint az árokparton. A következő félholdas karszalaggal a zubbonyos izzadt homlokát és a zsíros haját törölgette. Aztán a nő szájához tette, hogy nyalja meg. A nő öklendezett, de megnyalta. A zubbonyos ezután a földre dobta a szalagot, és jelezte a nőnek, tapossa meg. A nő remegő lábakkal odalépett, és megtaposta. Ő is felszállhatott. Misuval átültünk a busz másik oldalára, és néma csendben vártunk. Nem tudom, a többiekkel mi történt. Végül mindenki a buszon volt. A földön elterülő nőket a kéksapkások cipelték fel és fektették rá az ülésekre. Az egyiknek a tenyerében meggyűrve ott volt a karszalag. Kismítottam, és a mellettem guggoló kislány ölébe tettem. A kislány megcsókolta a félholdat, és megfogta édesanyja kezét. A busz elindult. Néma csend volt.

A combon lőtt kéksapkás sem nyöszörgött. A zubbonyosok kint a reszkető nőket utánozták. Mintha remegne a lábuk vagy mintha sírnának. Csúfolták őket, nagyokat nevettek, és persze cigarettáztak.

Az egyik a kulacsát mutogatta felénk. Mintha vízzel kínált volna. Jeleztem, hogy köszönjük, és hogy természetesen kérünk. Erre a busz oldalára és az ablakokra locsolták a vizet. A kislányok döbbenten figyeltek. A zubbonyosok élvezték a halálfélelmünket. Szinte fürödtek benne. Volt, aki a nadrágját is letolta, és a csupasz fenekét mutogatta a gyerekek felé.